

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

Кафедра фінансів, банківської і страхової справи

Затверджую:

Директор ННІМЕФ

\_\_\_\_\_

“ \_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 2019р.

Схвалено на засіданні кафедри фінансів,  
банківської і страхової справи

Протокол № \_\_\_ від “ \_\_\_ ” 2019р.

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ О.І. Дацій

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ»**

Статус дисципліни: обов'язкова професійної підготовки

Освітньо-професійна програма вищої освіти галузі знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 073 Менеджмент

Спеціалізація: Управління бізнесом

Форма навчання: денна Курс 2

Семестр: четвертий

Обсяг в кредитах ЄКТС/Всього годин: 5/150 за навчальним планом (від січень 2018р.):

- лекції(Л) 46
- семінарські (С) 28
- практичні заняття (ПЗ) \_\_\_\_\_
- лабораторні заняття (ЛЗ) \_\_\_\_\_
- самостійна робота студентів (СРС) 76

Робоча навчальна програма складена на основі навчальної програми дисципліни "Фінанси, гроші та кредит", підготовленої доцентом Тімко Н.І. та затвердженої на засіданні кафедри фінансів і кредиту (протокол № 13 від 28.04.2016 р.).

Розробник робочої програми навчальної дисципліни: доц. Тімко Н.І.

**Київ МАУП**

## **Мета вивчення навчальної дисципліни**

*Метою* викладання курсу “Фінанси, гроші та кредит” є формування у студентів економічного мислення, наукового розуміння історії становлення та стану сучасної системи фінансових та системи грошово-кредитних відносин. В ході його вивчення студенти повинні отримати систему знань про дію об’єктивних законів грошового обігу та фінансів, про мету, задачі та методи державного регулювання сфери фінансових та грошово-кредитних відносин, про фінансову та грошову системи в країні.

*Завданням* вивчення курсу “Фінанси, гроші та кредит” є теоретична і практична підготовка студентів з питань, які вирішуються відповідними державними установами в ході регулювання грошового обігу, фінансових та кредитних відносин.

*Предметом* курсу “Фінанси, гроші та кредит” є система фінансових та грошово-кредитних відносин в суспільстві та закономірності її розвитку та функціонування.

*Статус дисципліни* – обов’язкова професійної підготовки.

*Місце навчальної дисципліни освітній програмі.* Засвоєння дисципліни базується на знаннях студентів, набутих при вивченні таких дисциплін як “Основи економічної теорії”, “Мікроекономіка”, «Макроекономіка», «Мікроекономіка», тощо. Вивчення дисципліни створює базу для розуміння таких дисциплін як „Фінанси”, „Економіка та фінанси підприємств” тощо.

*Компетентності та програмні результати навчання*

Вивчення дисципліни спрямоване на формування компетентності та відповідних їм вмінь, якими мають володіти випускники напряму підготовки „Управління і адміністрування” освітнього рівня „бакалавр” після вивчення навчальної дисципліни "Фінанси, гроші та кредит":

### **I Професійні компетентності:**

#### **1. Планово-проектні:**

- здатність до планування грошової маси;
- здатність до балансування потоку національного доходу та потоку національного продукту через внутрішній і зовнішній грошові ринки;
- здатність до планування попиту на гроші.

Компетенції реалізуються через *вміння*:

- обчислювати та обґрунтовувати грошові платежі;
- ефективно використовувати взаємозв'язок окремих видів грошових потоків;
- прогнозувати напрями ефективних зовнішньо-економічних відносин;
- обчислювати та обґрунтовувати купівельну спроможність грошей;

- прогнозувати фактори, що визначають зміну пропозиції грошей

## *2. Організаційні:*

- здатність до організації ефективної платіжної системи;
- здатність до організації руху грошових потоків.

Компетенції реалізуються через *вміння*:

- реалізовувати заходи щодо впровадження кредитних та електронних грошей;
- впроваджувати заходи щодо ефективного використання векселів;
- впроваджувати заходи щодо підвищення якості цінних паперів, середньо-і

дострокових позик

## *3. Аналітично- інформаційні:*

- здатність до аналізу стану валютного ринку;
- здатність до аналізу механізму регулювання валютного курсу

Компетенції реалізуються через *вміння*:

- аналізувати фактори, що впливають на кон'юктуру валютного ринку;
- визначати та аналізувати наслідки девальвації та ревальвації валюти;
- аналізувати касові та строкові валютні операції.

## *4. Обіково-статистичні:*

- здатність складати звітність про грошовий обіг.

## ***II Предметні компетенції:***

*Знання:*

- визначення економічної категорії грошей та кредиту;
- визначення сутності кількісної теорії грошей і сучасного монетаризму;
- визначення кредитних та валютних відносин для розвитку грошової та кредитної

системи

- визначення суті та механізму формування пропозиції грошей.

*Уміння:*

- визначати та аналізувати національний дохід і національний продукт;
- визначати та аналізувати структуру грошового обороту;
- визначати та аналізувати грошові агрегати;
- визначати показників вимірювання інфляції.

*Комунікація:*

- здатність до визначення основних видів грошових потоків;
- здатність до визначення маси грошей, що обслуговує грошовий оборот;
- здатність до визначення грошового мультиплікатора;
- здатність до визначення вартості кредиту.

*Автономність і відповідальність:*

- визначення факторів, що впливають на масу і стабільність грошей;
- визначення особливостей використання платіжних документів;
- визначення особливостей інфляційного регулювання в Україні;
- визначення особливостей механізму банківського кредитування.

**III Особисті компетентності:**

1. Здатність визначати сутність і роль грошей у сучасному суспільстві:

- знати кількісну теорію грошей;
- знати сутність сучасного монетаризму.
- вміти розраховувати купівельну спроможність грошей.

2. Здатність визначати місце грошей у національному обороті:

- здатність аналізувати грошові потоки;
- здатність розраховувати та аналізувати грошові агрегати;
- визначати фактори, які впливають на безготівковий обіг;
- знати форми безготівкових розрахунків;
- визначати структурні складові грошового обігу та аналізувати його особливості на мікро- та макро- рівнях;
- здійснювати розрахунки грошово-кредитного мультиплікатора.

3. Здатність визначати концептуальні основи розвитку грошового ринку України:

- розкривати сутність структурних складових та характеризувати загальну структуру грошового ринку України;
- вміти класифікувати та давати порівняльну характеристику певним видам ринків залежно від економічного призначення ресурсів;
- вміти аналізувати ефективність діяльності учасників фондового ринку України.

4. Здатність аналізувати типи грошових систем:

- визначати структурні складові грошової системи держави та аналізувати особливості їх застосування;
- розподіляти грошові системи країн залежно від форм функціонування грошей на системи металевих та паперово-кредитних типів.

5. Здатність визначати вплив інфляційних процесів на результати діяльності підприємств:

- вміти класифікувати види інфляції;
- розраховувати показники інфляції;
- характеризувати чинники, які впливають на виникнення інфляції;
- визначати соціально-економічні наслідки інфляційних процесів.

6. Здатність аналізувати валютну позицію банку, платіжний баланс України; визначати курси продавця і покупця на різних валютних ринках:

- вміти класифікувати валютні курси;
- визначати методи регулювання валютних курсів;
- визначати особливості функціонування валютних систем;
- визначати економічну сутність і структуру платіжного балансу;
- визначати принципи здійснення спекулятивної гри підвищення та зниження курсу

валюти за допомогою форвардних угод.

7. Здатність аналізувати теоретичні основи грошово-кредитної політики:

- визначати засоби реалізації грошово-кредитної політики банку;
- визначати сутність кредиту як економічної категорії;
- визначати роль кредиту в ринкових умовах господарювання;
- визначати принципи та функції кредиту;
- вміти аналізувати можливості використання окремих форм кредиту;
- вміти використовувати прості та складні проценти;
- визначати особливості виникнення позичкового капіталу;
- вміти здійснювати розрахунки процентних платежів за операціями з цінними

паперами

### ***III. Очікувані результати навчання***

#### ***Після вивчення дисципліни студент повинен уміти:***

■ орієнтуватися в законодавчо-нормативних актах, що регулюють грошово-кредитні та фінансові відносини;

■ визначати тенденції розвитку вітчизняного грошово-кредитного та фінансового ринків;

■ використовувати базові знання по організації і функціонуванню фінансів держави, підприємств і населення у їх взаємозв'язку;

■ використовувати базові знання з структури та механізму функціонування фінансового ринку.

### **Критерії оцінювання результатів навчання**

Підсумковий контроль знань студентів формується на підставі сумарного рейтингу, що включає рейтингові оцінки під час поточного контролю та рейтингову оцінку на екзамені (заліку). Згідно критеріям оцінки знань студентів за сумарним рейтингом (табл. 1) виставляється екзаменаційна оцінка.

Таблиця 1

## Критерії оцінки знань студентів за сумарним рейтингом

Якісна характеристика	Кількість балів	Рейтингова оцінка	Додаткові умови
Відмінно	90-100 балів	A	
Дуже добре	82-89 балів	B	
Добре	75-81 бал	C	
Задовільно	68-74 бали	D	
Достатньо, задовільно	60-67 балів	E	
Незадовільно	35-59 балів	EX,	можливість повторного складання
Незадовільно	1-34 бали	F	повторне вивчення*

\*У останньому випадку відповідно до «Положення про систему тріступеневого контролю знань студентів Міжрегіональної Академії управління персоналом» студенту рекомендується повторне слухання курсу.

Може передбачатися оцінювання за співвідношенням 85:15. В цьому випадку на залік/екзамен відводиться 15 балів (1-5 за відповідь на кожне з трьох питань екзаменаційного білету) або тестові чи інші залікові завдання.

Максимальна сума балів (поточна рейтингова + підсумкова екзаменаційна) складає 100 балів, а мінімальна сума балів по поточному контролю – 60 балів (допуск до здійснення підсумкового контролю знань).

Рекомендована шкала балів оцінювання поточного та підсумкового контролю наведено нижче в табл.2.

Таблиця 2

## Розподіл балів за якими оцінюються різні види робіт

Бали за модуль	Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								Разом (мін)	Разом (макс)	Іспит	Усього	
	30-40								30-45												60
Теми/типи контролю	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17				
<b>ПК</b>	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	25		
<b>РТ</b>	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	20		
<b>М</b>								10									10	10	20		
<b>ІР</b>	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	20		

**Тип контролю:**

ПК – поточний контроль (відповіді на семінарах, доповнення)

РТ – розв'язок задач/ тестування

М – модульна контрольна робота

ІР – індивідуальна робота

**Засоби діагностики результатів навчання**

Контроль є невід'ємною складовою навчання страхуванню і проводиться з метою оцінки навчальних досягнень студентів в оволодінні страхуванням згідно з визначеним чинною програмою рівнем досягнень, оцінки ефективності навчального процесу, підвищення мотивації до навчання.

Система контролю має комунікативну спрямованість, що дозволяє визначити рівень сформованості навичок і вмій механізмів страхування. Вона характеризується зв'язністю і зростаючою складністю, і включає поточний і підсумковий види контролю.

Цілі та зміст різних видів контролю мають відповідати цілям, завданням та змісту навчання. Порядок нарахування балів і виставлення оцінок під час виконання студентами контрольних завдань зумовлюється обраним видом контролю і повинен бути зручним і практичним. Результати контролю виступають показниками успішності студентів, які можна співвідносити з очікуваними навчальними досягненнями в оволодінні страхуванням.

*Поточний контроль* реалізується на практичних заняттях шляхом усного опитування, перевірки конспектів, виконанням тестів і контрольних робіт, різновидів самостійної роботи, зокрема написання рефератів, творчих завдань тощо.

Завдання для проведення поточного контролю розробляються викладачами з урахуванням особливостей навчання страхуванню на відповідному курсі.

Метою підсумкового контролю, що проводиться наприкінці відповідного семестру, є визначення рівня володіння студентами засобами страхування відповідно до рейтингової системи оцінювання знань, яка додається до робочої програми навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту/заліку, який складається письмово. Залік проводиться у формі відповідей комбінованого тесту, який включає наступні різновиди роботи – теоретичні визначення та розрахункові завдання. Іспит проводиться у формі відповідей на питання екзаменаційного білету за вивченими темами та включає три теоретичних питання та одне розрахункове. Обидві частини застосовуються з метою перевірки сформованості конкретних навичок і вмій.

# Програма навчальної дисципліни

Таблиця 3

## Структура навчальної дисципліни

№	Курс <u>2</u> Семестр <u>4</u> Обсяг в кредитах ЄКТС/ Всього годин у семестрі <u>5/150</u>  Назва змістового модуля та теми	Кількість годин, з них:					При міт- ка
		лек- ції (Л)	семі нар. зан. (СЗ)	прак т., лаб. зан. (ЛЗ, ЛЗ)	інд. - кон с. роб . (К Р)	сам. роб. студ. (СРС)	
<b>Змістовний модуль 1. Грошовий обіг та кредит</b>							
1.	Основні положення теорії грошей	4	2			4	У, СР
2.	Ринок грошей і його основні параметри	4	2			6	У, СП,ПК
3.	Грошовий оборот та грошова система	4	2			4	У,КР
4.	Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту	2	2			4	У, СР
5.	Місце кредиту в ринковій економіці	2	1			4	У, СР
6.	Кредитна система	2	1			5	У, СР
7.	Послуги комерційних банків	2	2			6	У, СР, ПК
8.	Міжнародні валютні відносини	2	2			4	У, СР, Т
<b>Змістовний модуль 2. Теорія фінансів</b>							
9.	Сутність фінансів та склад фінансової системи	4	2			4	У, СР
10.	Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм	4	2			4	У, СР
11.	Бюджетна система як основна ланка державних фінансів	2	1			5	У, СР
12.	Державний бюджет та бюджетно-податкова політика	2	1			5	У, СР, ПК
13.	Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система	2	1			4	У, СР, КР
14.	Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни	2	1			4	У, СР
15.	Державний кредит як складова частина державних фінансів	2	2			5	У, СР
16.	Сутність і призначення страхування	4	2			4	У, СР, ПК
17.	Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.	2	2			4	У, СР,Т
	Всього годин: 150	46	28			76	

Форми контролю є: усне опитування (У); контрольні роботи (КР); перевірка конспектів (ПК); перевірка завдань для самостійної роботи (СР); тестування (Т).



## **Зміст дисципліни за змістовними модулями**

Змістовний модуль 1 “Грошовий обіг і кредит “ (теми 1-8) забезпечує вивчення фундаментальних понять грошового ринку: сутності грошей, їх функцій, принципів формування попиту та пропозиції на гроші, вплив грошового ринку на економічний розвиток, надає основні положення по формуванню та розвитку кредитних відносин в умовах ринкового середовища. Розглядаються основні інструменти грошово-кредитної політики, щодо управління параметрами грошового ринку.

Змістовний модуль 1 “Теорія фінансів“ (теми 9-17) забезпечує формування уяви щодо цілісності фінансової системи та особливостей функціонування її основних ланок. Особлива увага приділена сфері державних фінансів: бюджетні відносини, джерела покриття дефіциту бюджету, податкова система, як джерело формування бюджету.

### **Змістовний модуль 1. Грошовий обіг та кредит**

#### **Тема 1. Основні положення теорії грошей**

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об’єктивний результат розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у творенні грошей.

Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як особливий товар, особливості мінової і споживної вартості грошей як товару. Суперечність між реальною і номінальною вартістю грошей і її вирішення в неповноцінних грошах. Гроші як форма суспільних відносин. Гроші як гроші і гроші як капітал. Зв’язок грошей з іншими економічними категоріями.

Форми грошей та їх еволюція. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов’язань до зобов’язань центрального банку. Сучасні кредитні засоби обігу. Роль держави в утвердженні кредитних зобов’язань як грошей.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей як грошей. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент.

Функції грошей. Поняття функції грошей. Функція міри вартості, її сутність, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Міра вартості в умовах інфляції.

Функція засобу обігу, її сутність, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Гроші як засіб обігу в умовах інфляції.

Функція засобу платежу, її сутність, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання. Вплив інфляції на гроші як засіб платежу.

Функція засобу нагромадження, її сутність, сфера використання. Вплив часу та інфляції на функцію засобу нагромадження.

Світові гроші. Сутність світових грошей. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання як світових грошей національних та колективних валют.

Взаємозв'язок функцій грошей. Дискусії щодо кількості функцій грошей.

Якісні властивості грошей. Стабільність вартості як базова якісна характеристика грошей. Економічність, довготривалість використання, однорідність, надійність, подільність та портативність грошей.

Роль грошей у ринковій економіці. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку на коротко- та довгострокових інтервалах. Еволюція ролі грошей у перехідній економіці України.

Основні питання та періоди (класичний, кейнсіанський, сучасний) розвитку теорії грошей. Сутність номіналістичної та металістичної теорії грошей. Формування класичної кількісної теорії грошей та її основні положення.

Розвиток поглядів на роль грошей в економіці (концепція “нейтральності грошей”, Й.Шумпетер, Д.Кейнс, монетаристи). Внесок Д.Кейнса в теорію грошових відносин.

## **Тема 2. Ринок грошей і його основні параметри**

Сутність грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суб'єкти та інструменти грошового ринку. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак — попиту, пропозиції, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Сектори прямого і опосередкованого фінансування. Потoki та суб'єкти в обох секторах грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як фінансові посередники грошового ринку.

Структура грошового ринку. Критерії класифікації. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Попит на гроші. Суть та форми прояву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Кейнсіанські та монетаристські моделі рівноваги на грошовому ринку.

Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку. Заощадження населення як єдине джерело і верхня межа чистих інвестицій. Вплив процентної ставки на заощадження та інвестиції. Вплив бюджетного дефіциту на балансування заощаджень та інвестицій.

Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей як вираз їх вартості. Вартість грошей, що нагромаджуються. Ставка відсотка. Номінальна та реальна ставка відсотка і співвідношення між ними. Вартість грошей і час. Вартість грошей з врахуванням факторів інфляції та ризику.

Складові фінансового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Характеристика основних інструментів ринку позичкових капіталів та ринку цінних паперів.

### **Тема 3. Грошовий оборот та грошова система**

Зміст поняття грошовий оборот. Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий оборот. Грошово-розрахунковий, грошово-кредитний та грошово-фінансовий оборот. Взаємозв'язок грошового обороту з системою ринкових відносин. Основні ринки, що обслуговуються грошовим оборотом.

Грошові потоки, їх класифікація та механізм їх балансування. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Погляди на характер зміни швидкості обігу грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей.

Попит на гроші. Моделі попиту на гроші К.Маркса, І.Фішера, кембріджської школи. Д.Кейнс про попит на гроші. Модель попиту на гроші М.Фрідмена. Розвиток кейнсіанського підходу до попиту на гроші в моделях Боумоля-Тобіна та Міллера-Орра.

Механізм поповнення грошей в обороті. Поняття емісії грошей. Створення грошей банками. Банківський мультиплікатор. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор.

Поняття, призначення та елементи грошової системи. Класифікація грошових систем. Системи металевого та паперово-кредитного обігу. Проблеми грошової системи України.

Типи, зміст та основні інструменти грошово-кредитної політики. Центральний банк як державна установа, що регулює обсяг грошової маси. Фактори, що утруднюють контроль Центрального банку за обсягом грошей. Проблеми узгодження фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики. “Сеньораж” та “інфляційний податок”. Інфляція як наслідок порушень у сфері грошового обігу. Форми інфляції та її вплив на економічні процеси.

Грошові реформи як інструмент стабілізації грошового обігу. Види грошових реформ та способи їх класифікації.

Сутність, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Причини інфляції. Інфляція попиту та інфляція витрат.

Економічні та соціальні наслідки інфляції. Вплив інфляції на інвестиції та розвиток виробництва. Інфляція та економічний цикл.

Державне регулювання інфляції. Антиінфляційна політика.

Особливості інфляції в Україні. Особливості проведення грошової реформи в Україні. Порядок випуску гривні в оборот у вересні 1996 р.

#### **Тема 4. Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту.**

Поняття та складові системи безготівкових розрахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків. Способи та форми безготівкових розрахунків. Відкриття рахунків в банках. Види банківських рахунків.

Порядок здійснення розрахунків за допомогою : платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, чеків, акредитивів, векселів і платіжних вимог.

Регулювання готівкового обігу як складова частина грошової системи. Недопущення нерегульованого зростання готівки як мета регулювання готівкового обігу. Принципи та складові частини регулювання обігу готівки. Робота банків з готівкою.

#### **Тема 5. Місце кредиту у ринковій економіці.**

Кредит як обов'язковий елемент сучасної економіки, як засіб ліквідації невідповідності між часом виробництва та часом обороту грошових коштів та засіб вирішення протиріччя між часовим осіданням коштів і необхідністю їх використання в господарстві.

Кредит як економічна категорія і юридичне поняття. Розвиток кредитних відносин. Сутність та функції кредиту. Теорії кредиту. Принципи кредитування. Класифікація кредиту. Форми та види кредиту. Характеристика фінансового, товарного кредиту та кредиту під цінні папери. Роль кредиту в розвитку економіки. Межі кредиту.

Природа позичкового відсотка. Відсоток як ціна капіталу та як плата за втрату ліквідності. Види відсотка. Облікова ставка відсотка як інструмент регулювання стану фінансового ринку. Причини коливання ринкової ставки відсотка. Призначення державного, банківського, комерційного та споживчого кредиту.

#### **Тема 6. Кредитна система**

Поняття „кредитна система”. Розвиток кредитної системи як наслідок розвитку грошово-кредитних відносин. Передумови формування та структурна схема побудови кредитної

системи. Функції кредитної системи. Поняття банківської та парабанківської системи. Виникнення банків та їх економічна сутність. Одно- та дворівневі банківські системи. Центральний банк та його роль в економіці. Функції Центрального банку та його повноваження.

Сутність, походження та види комерційних банків. Проблема стійкості банківської системи. Склад парабанківської системи. Характеристика, функції та види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

### **Тема 7. Послуги комерційних банків**

Призначення комерційних банків в умовах ринкових відносин. Вибір банку для обслуговування. Активні та пасивні операції банків. Розрахунково-касове обслуговування та операції банків з векселями. Кредитні послуги банків як визначний вид банківських послуг. Система та механізм банківського кредитування. Функції та види банківського кредиту. Характеристика депозитних, депозитарних, інвестиційних, консультаційних та інших послуг банків.

### **Тема 8. Міжнародні валютні відносини**

Поняття валютної системи. Еволюція валютних відносин. Види валютних систем : національна, регіональна, світова. Складові елементи валютних систем. Сучасна світова валютна система і її інститути. Міжнародні ліквідні ресурси. Розвиток міжнародної та європейської валютної системи. Міжнародний валютний фонд. Поняття валюти та валютного курсу. Функції валютного курсу. Види та конвертованість валюти. Валютний ринок. Поняття та види валютних операцій. Валютні ризики. Валютне регулювання і валютний контроль. Задачі та методи валютного регулювання. Механізми регулювання валютного курсу і валютна інтервенція, девальвація, ревальвація, котирування валют. Платіжний баланс.

## **Змістовний модуль 2. Теорія фінансів**

### **Тема 9. Сутність фінансів та склад фінансової системи**

Історичний аспект виникнення фінансів. Передумови виникнення фінансів. Об'єктивна необхідність фінансів. Фінанси як економічна категорія. Фінанси як економічні відносини і як грошові фонди за рівнями управління економікою. Об'єкт, суб'єкт та функції фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Характерні ознаки фінансів. Склад фінансових відносин. Функції фінансів, їх суть. Фонди грошових коштів: централізовані і децентралізовані. Взаємозв'язок фінансів з іншими вартісними категоріями.

Моделі фінансових відносин.

Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови. Загальна характеристика сфер і ланок фінансової системи. Проблеми розвитку фінансової системи в Україні.

### **Тема 10. Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм**

Сутність та значення державних фінансів. Склад державних фінансів: сукупність усіх бюджетів держави; централізовані (прибутки державних підприємств і організацій; надходження від державного страхування; прибуток і надходження від зовнішньоекономічної діяльності держави; надходження від населення) і децентралізовані (прибуток; амортизаційні відрахування; кредит банку; кредиторська заборгованість; кошти, отримані від випуску цінних паперів) фонди цільового призначення; фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності; державний кредит; державне особисте і майнове страхування.

Зміст та призначення фінансової політики. Види фінансової політики (бюджетна політика, податкова політика, грошово-кредитна політика, інвестиційна політика, митна політика), їх характеристика. Типи фінансової політики: жорстка регламентація; помірна регламентація; політика мінімальних обмежень. Методи реалізації фінансової політики: політика економічного розвитку, політика стабілізації, політика обмеження ділової активності. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Особливості сучасної фінансової політики України.

Суть фінансового механізму. Фінансовий механізм та його складові елементи: фінансове планування й прогнозування; фінансові показники; нормативи, ліміти, резерви; стимули і санкції; система управління фінансами. Структура фінансового механізму. Зведені та індивідуальні фінансові показники. Управління фінансами та його складові елементи. Організація управління фінансами в Україні. Стратегічне та оперативне управління фінансами. Розподіл функцій в управлінні фінансами між державними органами. Функції Міністерства фінансів України та його структурних підрозділів в управлінні фінансами.

### **Тема 11. Бюджетна система як основна ланка державних фінансів**

Призначення бюджету в економіці. Державний бюджет як економічна категорія. Функції державного бюджету (аккумулятивна, розподільча, контрольна). Види державний бюджетів. Бюджетна система України. Склад бюджетної системи України. Використання бюджету у процесах регулювання економіки та забезпечення добробуту населення.

### **Тема 12. Державний бюджет та бюджетно-податкова політика**

Організація бюджетного процесу. Структура бюджетної класифікації в Україні – прибутки бюджету; витрати бюджету; фінансування бюджету; державний борг. Функціональна структура витрат бюджетів.

### **Тема 13. Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система**

Призначення податків у економічній системі держави. Історичний аспект виникнення і розвитку податків. Функцій податків: фіскальна, розподільча, регулююча. Податкова система України: загальнодержавні та місцеві податки і збори. Види і форми податків. Принципи створення податкових систем.

### **Тема 14. Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни**

Сутність місцевих фінансів. Територіальна громада. Компетенції місцевого самоврядування.

Роль місцевих бюджетів в економічному і соціальному розвитку регіонів. Доходи і видатки місцевих бюджетів.

Державна регіональна фінансова політика. Вертикальний та горизонтальний фіскальний дисбаланс, фінансове вирівнювання. Депресивна територія.

### **Тема 15. Державний кредит як складова частина державних фінансів**

Сутність державного кредиту, його роль, функції та характерні ознаки. Класифікація державних позик та форми державного кредиту. Державний борг: сутність, види та обслуговування.

### **Тема 16. Сутність і призначення страхування**

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Функції страхування. Принципи страхування

Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований отримувач.

Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів.

Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.

Перестраховання. Необхідність і роль перестраховання в забезпеченні сталості страхових операцій.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку і його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній.

Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

### **Тема 17. Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.**

Міжнародні валютно-фінансові відносини. Світовий фінансовий ринок. Тенденції світового фінансового ринку, чинники, що їх визначають. Відмінності міжнародних фінансових ринків від національних. Сегменти міжнародного фінансового ринку.

Загальна характеристика міжнародних фінансових організацій.

Організації системи ООН. Регіональні банки розвитку. Банк міжнародних розрахунків. Паризький і Лондонський клуби.

Міжнародний валютний фонд. Держави-члени фонду та їх квоти. Органи управління Фонду. Джерела створення ресурсів Фонду та їх використання.

Група Світового банку. Міжнародний банк реконструкції і розвитку. Міжнародна асоціація розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Багатостороннє: інвестиційно-гарантійне агентство.

Валютно-кредитні та фінансові організації європейських країн. Організації Європейського Співтовариства. Європейський банк реконструкції та розвитку.

Участь України в міжнародних фінансових організаціях. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні.

## **Плани лекцій**

### **Змістовний модуль 1. Грошовий обіг та кредит**

#### **Лекція 1.**

##### **Тема 1. Основні положення теорії грошей**

1. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей.
2. Сутність грошей.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Вартість грошей.
5. Функції та якісні властивості грошей.
6. Роль грошей у ринковій економіці.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

#### **Лекція 2.**

##### **Тема 1. Основні положення теорії грошей**

1. Еволюція теорії грошей
2. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії
3. Дж. Кейнс і його внесок у кількісну теорію грошей
4. Монетаризм як сучасний напрямок розвитку кількісної теорії

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

#### **Лекція 3.**

##### **Тема 2. Ринок грошей і його основні параметри**



1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку
2. Інституційна модель грошового ринку
3. Структура грошового ринку
4. Попит на гроші
5. Пропозиція грошей
6. Графічна модель грошового ринку

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

#### **Лекція 4.**

##### **Тема 3. Грошовий оборот та грошова система**

1. Сутність та економічна основа грошового обороту.
2. Загальна схема грошового обороту і грошові потоки.
3. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів
4. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та грошова база
5. Швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу
6. Механізм зміни маси грошей в обороті. Грошово-кредитний мультиплікатор

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

#### **Лекція 5.**

##### **Тема 3. Грошовий оборот та грошова система**

1. Сутність, призначення та структура грошової системи
2. Види грошових систем та їх еволюція
3. Створення і розвиток грошової системи України
4. Державне регулювання грошового обороту. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти
5. Інфляція та грошові реформи

*Рекомендовані джерела інформації [1-12; 15; 23]*

#### **Лекція 6.**

##### **Тема 4. Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту**

1. Поняття та складові системи безготівкових розрахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків.
2. Способи та форми безготівкових розрахунків.
3. Міжбанківські розрахунки.
4. Регулювання готівкового обігу.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 19; 20; 22]*

#### **Лекція 7.**

##### **Тема 5. Місце кредита у ринковій економіці.**

1. Загальні передумови та економічні чинники, що обумовлюють необхідність кредиту
2. Сутність та структура кредиту
3. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування
4. Класифікація видів і форм кредиту

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 13]*

### **Лекція 8**

#### **Тема 6. Кредитна система**

1. Поняття кредитної системи та її побудова
2. Характеристика, функції та види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.
3. Економічна сутність банків. Одно- та дворівневі банківські системи.
4. Центральний банк та його роль в економіці. Функції Центрального банку та його повноваження.

*Рекомендовані джерела інформації [1-13; 15]*

### **Лекція 9.**

#### **Тема 7. Послуги комерційних банків**

1. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків
2. Пасивні операції банків
3. Активні операції банків
4. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів
5. Банківські послуги

*Рекомендовані джерела інформації [1-13; 15]*

### **Лекція 10**

#### **Тема 8. Міжнародні валютні відносини**

1. Поняття валютної системи. Еволюція валютних відносин.
2. Поняття валюти та валютного курсу
3. Валютний ринок. Поняття та види валютних операцій
4. Валютна політика. Валютне регулювання.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 14]*

#### **Змістовий модуль 2. Теорія фінансів**

### **Лекція 11.**

#### **Тема 9. Сутність фінансів та склад фінансової системи**

1. Економічна сутність фінансів, їх роль та функції в системі ринкових відносин
2. Взаємозв'язок фінансів з іншими вартісними категоріями
3. Моделі фінансових відносин
4. Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17]*

## **Лекція 12.**

### **Тема 10. Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм**

1. Система державних фінансів, їх роль та призначення
2. Зміст та призначення фінансової політики. Види фінансової політики, їх характеристика.
3. Типи та методи реалізації фінансової політики
4. Фінансовий механізм та його роль в реалізації фінансової політики
5. Суть і методи управління фінансами.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17]*

## **Лекція 13**

### **Тема 11. Бюджетна система як основна ланка державних фінансів**

1. Бюджет, його функції та види
2. Побудова бюджетної системи

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

## **Лекція 14**

### **Тема 12. Державний бюджет та бюджетно-податкова політика**

1. Бюджетний процес
2. Бюджетна класифікація, доходи та видатки бюджету
3. Бюджетний дефіцит та джерела його фінансування

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

## **Лекція 15.**

### **Тема 13. Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система**

1. Соціально-економічна суть податків та їх функції
2. Класифікація податків
3. Податкова система.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17; 19]*

## **Лекція 16.**

### **Тема 14. Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни**

1. Сутність місцевих фінансів
2. Місцеві бюджети
3. Державна регіональна фінансова політика та фінансове вирівнювання

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18]*

## **Лекція 17.**

### **Тема 15. Державний кредит як складова частина державних фінансів**

1. Сутність державного кредиту
2. Державний борг: сутність, види та обслуговування

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

### **Лекція 18**

#### **Тема 16. Сутність і призначення страхування**

1. Економічна суть і значення страхування
2. Форми і види страхування
3. Страховий ринок

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17; 29]*

### **Лекція 18**

#### **Тема 17. Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.**

1. Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів
2. Світовий фінансовий ринок
3. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції

*Рекомендовані джерела інформації [2-17; 21; 26; 34; 35]*

## **Плани семінарських занять**

### **Змістовий модуль 1. Грошовий обіг та кредит**

#### **Тема 1. Основні положення теорії грошей**

##### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Розвиток форм вартості і гроші.
2. Роль грошей у розширеному відтворенні.
3. Еволюція форм грошей і грошових відносин. Товарні, металеві та паперові гроші.
4. Функції грошей: міра вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші.
5. Відмінність між паперовими та кредитними грошами. Функціональні форми грошей. Грошова маса та грошові агрегати.
6. Основні питання та періоди (класичний, кейнсіанський, сучасний) розвитку теорії грошей.
7. Сутність номіналістичної та металічної теорії грошей. Теорія “представницької вартості паперових грошей”. Теорія “дестафації” грошей. Формування класичної кількісної теорії грошей та її основні положення.
8. Розвиток поглядів на роль грошей в економіці (концепція “нейтральності грошей”, Й.Шумпетер, Д.Кейнс, монетаристи).

9. Погляди кейнсіанців, монетаристів та представників теорії раціональних очікувань на доцільність здійснення грошово-кредитної політики. Зближення позицій монетаристів та некейнсіанців в поглядах на грошово-кредитну політику.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

## **Тема 2. Ринок грошей і його основні параметри**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Сутність грошового ринку.
2. Суб'єкти та інструменти грошового ринку.
3. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак — попиту, пропозиції, ціни.
4. Інституційна модель грошового ринку. Сектори прямого і опосередкованого фінансування.
5. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як фінансові посередники грошового ринку.
6. Структура грошового ринку. Критерії класифікації. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.
7. Попит на гроші. Суть та форми прояву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.
8. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.
9. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.
10. Кейнсіанські та монетаристські моделі рівноваги на грошовому ринку.
11. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.
12. Поняття та функції фінансового ринку. Складові фінансового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів.
13. Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей як вираз їх вартості.
14. Вартість грошей, що нагромаджуються. Ставка відсотка. Номінальна та реальна ставка відсотка і співвідношення між ними. Вартість грошей і час. Вартість грошей з врахуванням факторів інфляції та ризику.
15. Інфляція, її види та вплив на економічні процеси.
16. Характеристика основних інструментів ринку позичкових капіталів та ринку цінних паперів.

### **Дискусійне питання:**

1. Інфляція як наслідок порушень у сфері грошового обігу. Форми інфляції та її вплив на економічні процеси.

Обґрунтуйте, чому знецінення ощадних вкладів населення в період високих темпів інфляції негативно впливає не тільки безпосередньо на вкладників, а й на економіку в цілому.

2. Чи може грошовий ринок створити ефективний механізм трансформації заощаджень в інвестиції? Обґрунтуйте власну думку і дайте характеристику монетаристської та кейнсіанської версій. Яке значення для банківської діяльності в цілому мають висновки М. Фрідмена та Дж. Кейнса щодо існування ефективної моделі вирівнювання заощаджень та інвестицій?

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

### **Тема 3. Грошовий оборот та грошова система**

#### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Сутність грошового обороту, його економічна основа, основні суб'єкти та ринки, які він обслуговує.

2. Модель сукупного грошового обороту; характеристика грошових потоків.

3. Структура грошового обороту за формою платіжних засобів та за економічним змістом.

4. Поняття та складові маси грошей, що обслуговує грошовий оборот, базові гроші та грошові агрегати.

5. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають.

6. Сутність та вимоги закону кількості грошей, необхідних для обороту.

7. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Характеристика грошового мультиплікатора.

8. Сутність грошової системи, її елементи та роль.

9. Основні типи грошових систем та їх еволюція.

10. Створення і розвиток грошової системи в Україні.

11. Державне регулювання грошової сфери: сутність та методи регулювання.

12. Цілі, типи, зміст та основні інструменти грошово-кредитної політики (операції на відкритому ринку, рефінансування, інтервенції тощо).

13. Проблеми узгодження фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики. “Сеньораж” та “інфляційний податок”.

14. Грошові реформи як інструмент стабілізації грошового обігу. Цілі та види грошових реформ.

15. Шляхи монетизації державного бюджету.

16. Види грошових реформ.

17. Дискусія між представниками різних течій економічної думки про доцільність здійснення грошово-кредитної політики.

18. Грошово-кредитна політика монетаристів та неокейнсіанців у сучасних умовах.

#### **Дискусійні питання:**

1. Стан монетизації економіки України, його причини та шляхи поліпшення.

Чи можна вважати нормальними співвідношення грошових агрегатів М0 і М3 в Україні? Якщо ні, то чому і чим таке співвідношення спричинене? Який з українських грошових агрегатів виражає: запас найліквідніших грошей; запас грошей з усім спектром ліквідності, що фактично склався; найвужчі гроші; найширші гроші.

2. Грошово-кредитна політика України: ефективність використання інструментів.

*Рекомендовані джерела інформації [1-12; 15; 23]*

### **Тема 4. Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту**

#### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Поняття та складові системи безготівкових розрахунків.
2. Принципи організації безготівкових розрахунків.
3. Способи та форми безготівкових розрахунків.
4. Відкриття рахунків в банках. Види банківських рахунків.
5. Порядок здійснення розрахунків за допомогою: платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, чеків, акредитивів, векселів і платіжних вимог.
6. Регулювання готівкового обігу як складова частина грошової системи.
7. Принципи та складові частини регулювання обігу готівки.
8. Характеристика та вибір форми безготівкових розрахунків.
9. Вексель у господарському обороті.
10. Мета, принципи та складові частини регулювання обігу готівки.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 19; 20; 22 ]*

### **Тема 5. Місце кредиту у ринковій економіці**

#### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин.
2. Кредит як умова процесів розширеного відтворення економіки.
2. Сутність та функції кредиту.
3. Теорії кредиту.
4. Принципи кредитування.
5. Об'єкти, суб'єкти та типи кредитних відносин.

6. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи банківського кредитування.
7. Класифікація кредиту. Форми та види кредиту.
8. Поняття економічних меж кредиту, види, причини і наслідки їх порушення. Кредитні відносини в умовах інфляції.
9. Природа позичкового відсотка. Відсоток як ціна капіталу та як плата за втрату ліквідності. Види відсотка. Облікова ставка відсотка як інструмент регулювання стану фінансового ринку.
10. Призначення державного, банківського, комерційного, споживчого кредиту.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 13]*

## **Тема 6. Кредитна система**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Поняття кредитна система.
2. Передумови формування та структурна схема побудови кредитної системи.
3. Функції кредитної системи.
4. Поняття банківської та парабанківської системи.
5. Виникнення банків та їх економічна сутність.
6. Сутність та функції банківської системи.
7. Одно- та дворівневі банківські системи.
8. Центральний банк як головний елемент кредитної системи. Виникнення та призначення центральних банків.
9. Сутність, походження та види комерційних банків.
10. Склад парабанківської системи. Характеристика, функції та види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

### **Дискусійні питання:**

1. Чи можна стверджувати, що банківські установи повноцінно виконують свої функції як суб'єкти кредитної системи? Які чинники гальмують розвиток вітчизняного кредитного ринку? Які проблемні аспекти його функціонування Ви можете визначити (правова неврегульованість окремих аспектів, високий рівень валютизації, параметри кредитів тощо)

## **Тема 7. Послуги комерційних банків**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Призначення комерційних банків в умовах ринкових відносин.
2. Критерії вибору банку для обслуговування.
3. Пасивні операції комерційних банків, їх види та зміст.
4. Активні операції комерційних банків, їх види та зміст.
5. Розрахунково-касове обслуговування та операції банків з векселями.



6. Кредитні послуги банків. Система та механізм банківського кредитування.
7. Характеристика депозитних, депозитарних, інвестиційних, консультаційних та інших послуг банків.
8. Стабільність комерційного банку, його ліквідність, механізм забезпечення.

#### **Дискусійні питання:**

1. Стан банківської системи України. Проблема стійкості банківської системи. Чи виконують банківські установи свої базові функції? Як би Ви оцінили конкурентну ситуацію на банківському ринку: чи сприяє вона вдосконаленню та запровадженню банківських послуг?

*Рекомендовані джерела інформації [1-13; 15]*

### **Тема 8. Міжнародні валютні відносини**

#### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Поняття, види та призначення валютної системи.
2. Еволюція системи валютних відносин і формування сучасної світової валютної системи.
3. Поняття, призначення та елементи національної валютної системи.
4. Поняття, елементи та етапи розвитку світової та міжнародної валютних систем.
5. Виникнення та розвиток Європейської валютної системи.
6. Сутність валюти, її призначення та сфера використання. Види, чинники та значення конвертованості валюти.
7. Сутність, основи формування та чинники впливу на валютний курс. Основні режими валютних курсів.
8. Валютне регулювання в Україні.
9. Валютний ринок: сутність та характеристика основних елементів. Характеристика операцій на валютному ринку.
10. Сутність, призначення й використання платіжного балансу та золотовалютних резервів.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 14]*

### **Змістовий модуль 2. Теорія фінансів**

#### **Тема 9. Сутність фінансів та склад фінансової системи**

#### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Фінанси як економічна категорія, її зв'язок та відмінність від категорій “гроші”, “кредит” та інших категорій пов'язаних з розподілом національного доходу.

2. Функції фінансів. Дискусія щодо кількості функцій фінансів. зміст розподільчої та контрольної функції фінансів.

3. Об'єктивний характер фінансових відносин та їх вплив на розвиток суспільного виробництва.

4. Поняття та сутність фінансових ресурсів.

5. Фондова форма формування та використання фінансових ресурсів.

6. Поняття фінансової системи.

7. Фінанси підприємств як складова фінансової системи.

8. Роль фінансового ринку у функціонуванні фінансової системи.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17]*

## **Тема 10. Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Поняття та роль державних фінансів.

2. Склад державних фінансів України.

3. Сутність та задачі фінансової політики. Фінансова політика як складова частина економічної та соціальної політики держави.

4. Поняття та склад фінансового механізму.

5. Система управління державними фінансами. Об'єкти, суб'єкти, функції управління. Фінансові показники.

6. Сутність та завдання фінансового планування.

7. Зведений фінансовий баланс держави.

8. Методи здійснення фінансової діяльності на державному рівні: методи формування та методи розподілу фінансових ресурсів.

9. Сутність, види та форми фінансового контролю.

### **Дискусійні питання:**

1. Фінансова політика України на сучасному етапі економічного розвитку.

2. Фінансова стабілізація. Ознаки фінансової стабілізації на макро- та мікрорівнях економіки.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17]*

## **Тема 11. Бюджетна система як основна ланка державних фінансів**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Сутність бюджету як економічної та юридичної категорії та фінансового плану.

2. Розподіляюча, регулююча та контрольна функції бюджету.

3. Поняття бюджетна система та бюджетний устрій.

4. Побудова бюджетної система України.

5. Поняття доходів та витрат бюджету.
6. Бюджетний процес як сукупність дій державних установ по складанню, розгляду, затвердженню та виконанню бюджетів.
7. Склад та характеристика частин бюджетного процесу.
8. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження.
9. Бюджетний період.
10. Порядок складання проекту бюджету.
11. Державні органи, що приймають участь у бюджетному процесі, їх права та обов'язки.
12. Органи, мета та зміст бюджетного контролю.

**Дискусійні питання:**

1. Фінансові протиріччя у суспільстві, пов'язані з формуванням бюджету, та способи їх розв'язання.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

**Тема 12. Державний бюджет та бюджетно-податкова політика**

**Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Державний бюджет України як головний фінансовий план держави,
2. Бюджетна класифікація як групування доходів та витрат бюджету.
3. Структура бюджетної класифікації.
4. Доходи державного бюджету та методи їх формування.
5. Видатки державного бюджету, їх класифікація.
6. Поточні видатки та видатки розвитку.
7. Захищені статті бюджету.
8. Поняття та види бюджетного дефіциту.
9. Способи фінансування бюджетного дефіциту.
10. Зміст та задачі бюджетно-податкової політики держави.
11. Необхідність погодження бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики.

**Дискусійні питання:**

1. Способи фінансування бюджетного дефіциту в Україні: оцінка ефективності заходів та їх наслідки.

2. Бюджетна політика у вирішенні проблем сприяння процесу макроекономічної стабілізації та структурної перебудови економіки, подальшому вдосконаленні податкової політики, вдосконаленні взаємовідносин центральних та регіональних органів влади.

3. Характеристика основних напрямів бюджетної політики України щодо доходів, видатків, фінансового забезпечення інвестицій, соціального захисту населення.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

## **Тема 13. Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система.**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Поняття податкової системи.
2. Характеристика основних елементів податкової системи.
3. Типи податкових систем та їх значення для розвитку національних економік.
4. Правові та організаційні основи функціонування податкової системи.
5. Розподіл податків між ланками фінансової системи.
6. Поняття податків.
7. Функції податків: фіскальна; регулююча, стимулююча.
8. Класифікація податків. Прямі та непрямі податки. Державні та місцеві податки.

Загальнодержавні та місцеві податки в Україні.

9. Крива Лафера і формування ефективної податкової політики.
10. Характеристика основних податків, що сплачуються підприємствами.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17; 19]*

## **Тема 14. Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Поняття цільових фінансових фондів та їх призначення.
2. Цільові бюджетні та позабюджетні фонди.
3. Задачі та джерела формування коштів фонду соціального страхування та Пенсійного фонду України.
4. Зв'язок місцевих бюджетів з державним бюджетом України.

### **Дискусійне питання:**

1. Роль місцевих фінансів у рішенні проблем місцевого самоврядування.
2. Фінансові проблеми місцевого самоврядування

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18]*

## **Тема 15. Державний кредит як складова частина державних фінансів**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Державний кредит як економічна категорія і як джерело фінансових ресурсів.
2. Держава як позичальник, як кредитор і як гарант кредитних зобов'язань.
3. Класифікація державного кредиту. Зовнішній та внутрішній державний кредит.
4. Поняття державного боргу та його види. Капітальний та поточний державний борг.
5. Методи управління державним боргом: консолідація, уніфікація, анулювання займів та інші.

### **Дискусійні питання:**

1. Необхідність та наслідки використання зовнішніх боргових джерел фінансування. За яких умов використання зовнішнього кредиту є ефективним?

2. Критерії оцінки величини зовнішнього боргу. Категорії „дефолту” та „технічного дефолту”. З якими проблемами управління зовнішнім боргом зітнулась Україна? Як Ви оцінюєте ефективність вирішення проблем пов’язаних з обслуговуванням зовнішнього боргу?

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

## **Тема 16. Сутність та призначення страхування**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Страхування як особливий вид фінансових відносин.
2. Роль та функції страхування.
3. Класифікація страхування.
4. Форми, галузі та види страхування.
5. Поняття та економічна сутність страхових фондів.
6. Централізовані страхові фонди та їх призначення.
7. Джерела утворення та принципи використання страхового фонду страховика.
8. Поняття та особливості функціонування страхового ринку.
9. Функції та учасники страхового ринку.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17; 29]*

## **Тема 17. Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.**

### **Контрольні питання до семінарського заняття**

1. Економічна сутність валютно-фінансових відносин.
2. Поняття валютного фонду та його призначення.
3. Види державних фінансових фондів. Джерела формування валютних фондів і напрямку їх використання.
4. Участь України у міжнародних валютних фондах.
5. Валютний ринок: його функції та учасники.
6. Регулювання діяльності валютного ринку з боку держави.

### **Дискусійні питання:**

1. Особливості валютно-фінансових відносин в країнах з різним рівнем конвертованості валюти.

*Рекомендовані джерела інформації [2-17; 21; 26; 34; 35]*

## **ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Важливою складовою роботи студентів є самостійна підготовка ними матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачено виділення навчального часу для самостійної роботи студентів, частина обов'язкового програмного матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентів.

Самостійна робота є обов'язковою при підготовці до практичних занять, для складання заліку з навчальної дисципліни, тому вона повинна мати систематичний та плановий характер і обов'язково завершуватись перевіркою знань студентів.

Самостійна робота є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань. Значно підвищується значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно – модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Мета самостійної роботи – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості - умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Форми самостійної роботи: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; самостійна робота з підручником, науковою та періодичною літературою; вивчення та аналіз законодавчих та нормативних документів; пошук і опрацювання матеріалів через мережу Інтернет; узагальнення та аналіз фактичних даних; проведення самостійних наукових досліджень; підготовка аналітичних записок, доповідей, рефератів, презентацій; виконання індивідуальних завдань; написання контрольних робіт.

### **Змістовий модуль 1. Грошовий обіг та кредит**

#### **Тема 1. Основні положення теорії грошей**

##### **Запитання для самоконтролю**

- 1.Перелічіть властивості грошей.
- 2.Які існують особливості грошей як загального еквівалента?
- 3.Поясніть механізм виникнення грошей унаслідок розвитку товарного обміну.
- 4.Як суперечності товару й уречевленої в ньому праці вирішуються з допомогою грошей у товарному господарстві?
- 5.У чому полягає специфіка споживної і мінової вартості грошей?
- 6.Назвіть відмінності грошей як грошей від грошей як капіталу.
- 7.Які функції виконують світові гроші?
- 8.Назвіть причини демонетизації золота.

9. Чим функція грошей як засобу платежу відрізняється від функції грошей як засобу обігу?

10. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних?

11. Чим повноцінні гроші відрізняються від неповноцінних?

12. Чим характеризується сутність грошей та які її особливості?

13. Визначте сферу використання грошей у функції засобу обігу та її значення.

14. Розкрийте роль грошей у розвитку та підвищенні ефективності виробництва.

15. Які існують особливості грошей у зовнішньоекономічному обороті?

16. У чому полягає закон Коперніка-Грешема?

17. Що таке електронні гроші, чим вони відрізняються від готівкових і від депозитних грошей?

18. Поясніть сутність кількісної теорії грошей.

19. Які соціально-економічні причини виникнення кількісної теорії грошей?

20. У чому полягає сутність «трансакційного варіанта» кількісної теорії грошей?

21. Поясніть причинно-наслідкові зв'язки у рівнянні обміну І. Фішера.

22. У чому полягає сутність «кембриджської версії» кількісної теорії грошей?

23. Внесок Дж. Кейнса у розроблення кількісної теорії грошей.

24. У чому полягає специфіка рекомендацій Дж. Кейнса щодо грошового регулювання економіки?

25. У чому полягає сутність монетаристської версії кількісної теорії грошей?

26. Яка відмінність монетаризму від кейнсіанських поглядів на грошовий механізм?

27. У чому полягає сутність «кон'юнктурної» теорії грошей М. Туган-Барановського?

### **Теми рефератів:**

1. Вартість грошей.

2. Гроші як засіб обігу та засіб платежу.

3. Гроші як капітал.

4. Масштаб цін в умовах золотого стандарту та демонетизації золота.

5. Необхідність та сутність грошей.

6. Підвищення ролі грошей в економіці України в перехідний період.

7. Причини та наслідки демонетизації золота.

8. Роль грошей у перехідний період до ринкової економіки в Україні.

9. Роль грошей у ринковій економіці.

10. Роль держави у створенні грошей.

11. Сталість грошей як основна їх якісна властивість.

12. Форми грошей та їх еволюція.

13. Функція грошей як засобу нагромадження.

14. Функція грошей як засобу обігу та її дія в умовах адміністративно-командної та ринкової економіки.
15. Функція грошей як засобу обігу. Особливості обігу електронних грошей.
16. Функція грошей як засобу платежу та її прояви в сучасній українській економіці.
17. Функція грошей як міри вартості.
18. Функція грошей як світових грошей.
19. Характеристика якісних властивостей грошей.
20. «Кембриджська версія» кількісної теорії грошей.
21. «Трансакційний варіант» кількісної теорії грошей.
22. Внесок Дж. Кейнса у розроблення кількісної теорії грошей.
23. Кон'юнктурна теорія грошей М. Туган-Барановського.
24. Критика кількісної теорії грошей Туком.
25. Монетаризм та його сучасне застосування.
26. Сутність кількісної теорії грошей та причини її виникнення.
27. Сучасні погляди на природу грошей.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

## **Тема 2. Ринок грошей і його основні параметри**

### **Запитання для самоконтролю**

1. Поясніть, яке місце посідає грошовий ринок у структурі грошового обороту та в чому полягає роль грошового ринку в економіці.
2. Чим відрізняються операції купівлі-продажу на грошовому і товарному ринках? Що є спільного між грошовим та товарним ринками?
3. Поясніть, у чому полягає різниця між грошовим ринком, ринком грошей та ринком капіталів.
4. Які принципові відмінності існують між прямим та опосередкованим фінансуванням на грошовому ринку? Назвіть основні функції фінансових посередників та дайте їм характеристику.
5. Поясніть позицію кейнсіанської школи щодо важливості впливу на грошовий попит спекулятивного мотиву, мотиву перестороги та мотиву переважання ліквідності?
6. За яких обставин відбувається відхилення реальної процентної ставки від номінальної та який вплив це має на грошовий ринок?
7. Які основні тенденції сучасної облікової політики НБУ?
8. Побудуйте графік кривої попиту на гроші. Поясніть, як зміниться цей графік, якщо обсяг номінального валового продукту збільшиться (зменшиться)?



9. Побудуйте графік кривої пропозиції грошей за умови, що центральний банк має намір зберігати масу грошей в обороті незмінною.

**Практичне завдання:**

1. Розрахувати розмір інфляційної премії, якщо річний реальний середньо ринковий рівень доходу на валютні інвестиції – *A*, темп інфляції – *B*.

<i>Варіант</i>	<i>A, %</i>	<i>B, %</i>
1	10	15
2	12	14
3	13	16
4	11	12
5	14	18

2. У вашому розпорядженні є *A* тис. грн. Ви хотіли б потроїти цю суму через *B* років. Яким є мінімально прийнятне значення процентної ставки?

<i>Варіант</i>	<i>A, тис. грн.</i>	<i>B, років</i>
1	15	4
2	20	3
3	30	4
4	25	5
5	20	4

3. Розрахувати майбутню вартість вкладу через *A* років за складним відсотком, якщо початковий вклад *B* тис. грн., річний відсоток – *B*.

<i>Варіант</i>	<i>A, роки</i>	<i>B, тис. грн.</i>	<i>B, %</i>
1	4	10	16
2	3	5	18
3	2	3	14
4	5	5	13
5	3	10	15

4. Розрахуйте теперішню вартість 10-річного анuitету вартістю *A* тис. грн., за ставкою *B*.

<i>Варіант</i>	<i>A, тис. грн.</i>	<i>B, %</i>
1	1000	14
2	2000	15
3	1000	13
4	3000	12
5	2000	12

**Теми рефератів:**

1. Особливості формування попиту на гроші в Україні.
2. Фінансове посередництво на грошовому ринку України.
3. Канали прямого та опосередкованого фінансування на грошовому ринку України.
4. Проблеми та перспективи розвитку ринку цінних паперів в Україні.
5. Дослідження мотивів накопичення грошей монетаристами і кейнсіанцями.
6. Пропозиція грошей і тінізація економіки.
7. Проблеми монетизації економіки України.
8. Механізм балансування попиту і пропозиції на грошовому ринку.
9. Суть і структура грошового ринку.

10. Регулювання ринку цінних паперів.
11. Проблеми забезпечення рівноваги на грошовому ринку.
12. Заощадження і інвестиції в ринковій економіці.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

### **Тема 3. Грошовий оборот та грошова система**

#### **Запитання для самоконтролю**

1. Визначте сутність та основні риси грошового обороту. Які дискусії є в літературі з цього приводу?
2. Назвіть основні потоки грошей, по яких вони рухаються в процесі обороту. Що таке потоки втрат і потоки ін'єкцій? Чи збігаються обсяги цих двох груп потоків?
3. Які два потоки в грошовому обороті рівнозначні і повинні балансуватись?
4. Назвіть вхідні і вихідні потоки у групи суб'єктів «сімейні господарства» і поясніть, як вони балансуються.
5. Поясніть, чому у відкритій економіці наявність чистого імпорту спричиняє необхідність припливу капіталу, а чистого експорту — відпливу капіталу з країни?
6. На які три сектори можна розділити грошовий оборот за економічним змістом його потоків?
7. Який з названих запасів грошей найповніше характеризує обсяг маси грошей в обороті: готівка, що перебуває поза банками; уся готівка, емітована центральним банком; гроші, що перебувають на поточних рахунках у банках; гроші, що перебувають у розпорядженні суб'єктів грошового обороту.
8. Чому існують два підходи до вимірювання маси грошей — через грошову базу і через грошові агрегати?
9. Чому в різних країнах застосовується свій набір грошових агрегатів і різне наповнення кожного з них?
10. Чи входить до агрегату M0 запас готівки в касах комерційних банків? Обґрунтуйте свою відповідь.
11. Чи входить до агрегату M3 запас грошей, який зберігають комерційні банки на своїх коррахунках у центральному банку? Обґрунтуйте свою відповідь.
12. Чи є зміна швидкості обігу грошей самостійним фактором впливу на ринкову кон'юнктуру чи це лише механічний наслідок зміни маси грошей, коли при збільшенні маси швидкість зменшується, а при зменшенні — збільшується?
13. Коли можливо абстрагуватися від зміни швидкості обігу грошей при визначенні завдань грошово-кредитної політики, а коли неможливо?

14. Коли зростання швидкості грошей можна розцінювати як позитивне явище, а коли — як негативне?

15. Поясніть, чому при наданні банками позичок виникає грошово-кредитна мультиплікація?

16. Що таке грошова система?

17. Які складові елементи грошової системи, їх визначення?

18. Які Ви знаєте типи грошових систем?

19. Охарактеризуйте систему обігу металевих грошей.

20. Що таке біметалізм і монометалізм, золотомонетний стандарт?

21. Охарактеризуйте паперово-грошову систему.

22. Дайте характеристику грошової системи ринкового типу.

23. Дайте характеристику грошової системи неринкового типу.

24. Охарактеризуйте грошові системи відкритого та закритого типів.

25. Які Ви знаєте методи регулювання грошового обороту?

26. Особливості грошової системи України.

27. Які цілі грошово-кредитної політики називаються стратегічними?

28. Які цілі грошово-кредитної політики належать до проміжних?

29. Назвіть тактичні цілі грошово-кредитної політики.

30. Назвіть методи впливу держави на грошову сферу.

31. Охарактеризуйте кожний з чотирьох інструментів грошово-кредитної політики.

### Практичне завдання:

За даними наведеними в таблиці визначте:

1. Чому дорівнює  $M1$  (показники 1,2,3,4)

2. Як зміниться  $M1$  якщо (показники 1,2,3,4,5):

2.1. Зміниться  $MB$ ;

2.2. Зміниться  $CR$ ;

2.3. Зміниться  $HR$ .

3. На скільки треба змінити  $MB$ , щоб збільшити  $M1$  (показники 1,2,3,4,6 з таблиці).

4. Як треба змінити  $HR$ , щоб збільшити або зменшити  $M1$  (показники 1,2,3,4,7).

Показник	Варіант				
	1	2	3	4	5
1. Грошова база.	200	300	400	450	500
2. Коефіцієнт депонування	0,55	0,4	0,3	0,4	0,45
3. Норма обов'язкових резервів	0,15	0,1	0,15	0,2	0,25
4. Норма надлишкових резервів	0,15	0,05	0,05	0,05	0,05
5. Розмір показників після їх зміни:					
5.1. $MB$	240	310	450	500	530
5.2. $CR$	0,4	0,3	0,2	0,25	0,3
5.3. $HR$	0,2	0,2	0,1	0,3	0,1

6.Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни МВ	300	180	250	300	200
7.Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни НР	20	30	25	30	40
	<b>6</b>	<b>7</b>	<b>8</b>	<b>9</b>	<b>10</b>
1.Грошова база.	320	430	900	1100	1500
2.Коефіцієнт депонування	0,25	0,5	0,55	0,4	0,3
3. Норма обов'язкових резервів	0,15	0,2	0,3	0,2	0,3
4.Норма надлишкових резервів	0,05	0,05	0,1	-	0,1
5.Розмір показників після їх зміни:					
5.1.МВ	400	550	1100	1500	1600
5.2.СR	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4
5.3.НR	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2
6.Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни МВ	280	260	350	400	600
7.Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни НR	24	28	32	-50	-40

### Теми рефератів:

1. Балансування грошових потоків у грошовому обороті.
2. Взаємозв'язок між потоками грошового обороту.
3. Грошова маса і грошові агрегати. Грошова база.
4. Грошовий оборот та грошові потоки в Україні.
5. Грошовий оборот та його структура.
6. Ефект грошового мультиплікатора.
7. Закон кількості грошей, необхідних для обороту.
8. Кількісна характеристика грошової маси. Рівень монетизації ВВП.
9. Маса грошей, що обслуговує грошовий обіг.
10. Механізм поповнення грошей в обороті.
11. Основні ринки, що взаємозв'язуються грошовим оборотом.
12. Потоки грошового обороту, їх взаємозв'язок.
13. Проблема монетизації ВВП. Ефект витіснення інвестицій.
14. Розвиток теорії грошей щодо попиту на гроші.
15. Стійкість грошей та методи її досягнення.
16. Характеристика сучасних засобів платежу, які обслуговують грошовий оборот.
17. Швидкість обігу грошей та її вимірювання
18. Швидкість обороту грошової одиниці і її роль в макроекономічній стабілізації.
19. Грошова система економіки ринкового типу.
20. Грошова система України, її становлення та розвиток.
21. Грошово-кредитна і фінансово-бюджетна політика в системі державного регулювання грошової сфери.
22. Інструменти грошово-кредитної політики та їх застосування в Україні.

23. Методи регулювання грошового обороту в Україні.
24. Механізм державного регулювання грошової сфери.
25. Необхідність та методи державного регулювання грошового обороту.
26. Основні види грошових систем.
27. Суть, причини та наслідки інфляції.
28. Типи грошових систем, їх переваги та недоліки.
29. Характеристика інструментів грошово-кредитної політики.
30. Цілі грошово-кредитної політики центрального банку.
31. Монетарні інструменти, їх вплив на грошовий обіг та результативність.
32. Ефективність монетарної політики НБУ.

**Індивідуальні завдання для самостійної роботи** подаються у вигляді аналітичної записки (4-5 стор.), що має (на відміну від реферата) не тільки відбивати опрацювання базових посібників і володіння основними категоріями, а й передбачає збір аналітичної інформації, на підставі якої здійснюється доведення чи спростування базового положення. Протягом семестру за кожною темою студент може підготувати одну аналітичну записку.

Предметом дослідження можуть виступати і нормативно-правові акти, що регулюють окремі аспекти функціонування грошового ринку, реалізації грошових, кредитних і фінансових відносин.

Орієнтовні рекомендовані теми:

1. Оцінка обсягів та ефективності використання інструментів рефінансування НБУ (за 3 роки)
2. Використання інструментів монетизації бюджетного дефіциту в Україні.
3. Валютні інтервенції НБУ: призначення, динаміка, ефективність.
4. Аналіз динаміки процесів інфляції (дефляції). Причини та наслідки.

*Рекомендовані джерела інформації [1-12; 15; 23]*

#### **Тема 4. Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту**

**Теми рефератів:**

1. Механізм державного регулювання безготівкових розрахунків.
2. Задачі та зміст регулювання обігу готівки.
3. Критичний огляд нормативної бази державного регулювання безготівкового та готівкового обігу.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 19; 20; 22 ]*

## Тема 5. Місце кредиту у ринковій економіці

### Запитання для самоконтролю

1. Чим викликана необхідність кредиту?
2. Які є методи перерозподілу коштів і в чому їх відмінності?
3. Назвіть галузі народного господарства, підприємства яких найбільш активно беруть участь у кредитних відносинах?
4. Як відбувалась еволюція кредитних відносин в Україні?
5. У чому полягає відмінність лихварського кредиту від кредиту, що функціонує в умовах капіталізму?
6. Без якої істотної риси кредит втрачає свою сутність?
7. Які основні принципи кредитування вам відомі? У чому полягає їх зміст і значення?
8. Що спільного і в чому відмінність між економічними категоріями «гроші» і «позичковий капітал»?
9. Поясніть поняття «межі кредиту» та розкажіть про види меж кредиту.
10. Назвіть джерела утворення кредитних ресурсів у суспільстві.
11. В якому із своїх видів кредит виконує емісійну функцію?
12. В яких формах функціонують комерційний, банківський, споживчий, державний та міжнародний кредити?
13. Які фактори впливають на зміну процентної ставки?
14. Які функції позичкового процента в умовах ринкової економіки?
15. У чому полягає наукове значення перерозподільної теорії кредиту? Чим пояснюється обмеженість цієї теорії?
16. Які основні положення капіталотворчої теорії кредиту Вам відомі? Назвіть їх представників.
17. Назвіть переваги та недоліки капіталотворчої теорії кредиту.
18. У чому полягають функції та роль кредиту в ринковій економіці?
19. Визначте відмінності та взаємозв'язок між поняттями «функції» та «роль» кредиту.

### Теми рефератів:

1. Банківський кредит як ключовий вид кредиту в ринковій економіці.
2. Державний кредит та його розвиток в Україні.
3. Комерційний кредит та перспективи його розвитку в Україні.
4. Кредит у системі державного регулювання економіки.
5. Міжнародний кредит. Перспективи його розвитку в Україні.
6. Позичковий процент та фактори, що впливають на його рівень.
7. Проблеми та перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні.

8. Провідні теорії кредиту у світлі сучасних поглядів на грошово-кредитне регулювання економіки.
9. Процентна політика в умовах інфляції.
10. Роль кредиту в становленні ринкової економіки в Україні.
11. Сутність кредиту та його зв'язок з іншими економічними категоріями.
12. Форми та види кредиту в Україні.
13. Функції кредиту та дискусії з цього питання.
14. Характеристика банківського кредиту.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 13]*

## **Тема 6. Кредитна система**

### **Індивідуальні завдання для самостійної роботи**

1. Динаміка кредитування суб'єктів господарювання в Україні (за 3 роки): характеристика строкової, валютної структури, цільового призначення позик.
2. Охарактеризуйте складові та параметри кредитного ринку України в динаміці (суб'єкти, ставки) за 3 роки.
3. Динаміка споживчого кредитування в Україні (за 3 роки): характеристика строкової, валютної структури, цільового призначення позик.

### **Теми рефератів:**

1. Походження центральних банків та їх розвиток.
2. Основи функціонування Національного банку України.
3. Функції центрального банку та їх зміст.
4. Незалежність центрального банку та чинники, що її визначають.
5. Проблеми розвитку кредитної системи України.
6. Національний банк України та його функції.
7. Стан банківської системи України.
8. Забезпечення стійкості банківської системи.
9. Обґрунтування потреби використання позичкового капіталу суб'єктами господарювання.

*Рекомендовані джерела інформації [1-13; 15]*

## **Тема 7. Послуги комерційних банків**

### **Теми рефератів:**

1. Характерні ознаки та види комерційних банків України.
2. Іпотечні банки та перспективи їх діяльності в Україні.
3. Інвестиційні банки та необхідність їх в Україні.
4. Формування ресурсної бази комерційного банку.

5. Організація банками безготівкових розрахунків між господарюючими суб'єктами.
6. Банківські послуги — перспективне джерело зростання доходів комерційних банків.
7. Проблеми стабільності комерційних банків в Україні.
8. Формування та розвиток комерційних банків в Україні.
9. Сучасний стан комерційних банків в Україні та шляхи його зміцнення.
10. Активні операції комерційного банку.
11. Пасивні операції комерційного банку.
12. Іпотечний кредит і перспективи його розвитку.
13. Лізинг в Україні.
14. Комерційні послуги комерційних банків.

*Рекомендовані джерела інформації [1-13; 15]*

### **Тема 8. Міжнародні валютні відносини**

#### **Запитання для самоконтролю**

1. Дайте визначення поняттю «валюта» та назвіть її різновиди за окремими критеріями.
2. Назвіть умови переходу до повної конвертації національної грошової одиниці взагалі і гривні зокрема.
3. Чим відрізняється внутрішня та зовнішня конвертованість?
4. Визначте ключові елементи Бреттон-Вудської валютної системи.
5. Що таке валютний курс, спот-курс, форвард-курс?
6. Охарактеризуйте режими валютного курсу за методологією МВФ.
7. Як устанавлюється валютний курс в умовах плаваючого валютного курсу?
8. Як називається і в який спосіб відбувається зміна вартості валюти за умов плаваючого та фіксованого валютного курсу?
9. Що означає паритет купівельної спроможності?
10. Що таке платіжний баланс, для чого та з яких елементів він складається?
11. Охарактеризуйте фактори, що впливають на валютний курс.
12. У яких випадках застосовуються і як реалізують себе фіксовані та плаваючі курси?
13. Як визначається валютний курс гривні в Україні?
14. Як впливає зростання дефіциту платіжного балансу на курс національної валюти?
15. Які види валютних операцій вам відомі?

#### **Індивідуальні завдання для самостійної роботи**

1. Охарактеризуйте стан валютного ринку України за механізмами здійснення торгівлі валютою та порівняйте його зі світовими тенденціями.
2. Проаналізуйте динаміку курсу гривні (за 3 роки). Проаналізуйте причини та наслідки девальвації національної грошової одиниці.



3. Проаналізуйте зміни складових платіжного балансу України за 3 роки. Дайте оцінку негативних та позитивним змінам. Який вплив вони мають на формування курсу національної грошової одиниці.

4. Динаміка зовнішнього боргу України. Який взаємозв'язок має зовнішня заборгованість з курсом національної валюти?

5. Валютне регулювання в Україні: мета, інструменти, заходи. Проаналізуйте ключові напрями реалізації за останній рік. Наведіть приклади використання валютних обмежень.

#### **Теми рефератів:**

1. Валютна система України та перспективи її розвитку.
2. Використання золотовалютних резервів у системі валютного регулювання.
3. Еволюція становлення валютної системи України.
4. Зміст та наслідки девальвації національної грошової одиниці.
5. Зміст та наслідки ревальвації національної грошової одиниці.
6. Методи стабілізації курсу валюти.
7. Механізм регулювання валютного ринку.
8. Міжнародні фінансово-кредитні організації.
9. Оцінювання ефективності політики валютного регулювання України.
10. Платіжний баланс: призначення та структура.
11. Проблеми вибору режиму курсоутворення.
12. Роль платіжного балансу у системі валютного регулювання.
13. Становлення та розвиток Європейської валютної системи.
14. Тенденції розвитку валютного ринку України.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11; 14]*

## **Змістовий модуль 2. Теорія фінансів**

### **Тема 9. Сутність фінансів та склад фінансової системи**

#### **Індивідуальні завдання для самостійної роботи**

1. Проаналізуйте зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на фінансову політику країни.
2. Охарактеризуйте інфраструктуру фінансової системи України.
3. Огляд нормативно-правового забезпечення щодо функціонування окремих сегментів фінансового ринку.
4. Фінансова система України як сукупність ланок фінансових відносин, її структура (підготовка презентації). Рекомендації: робота в малих групах, щодо збору та систематизації інформації за окремими структурними складовими.

#### **Теми рефератів:**

1. Визначення та економічна сутність фінансового ринку в кругообігу фінансових ресурсів.  
Попит та пропозиція грошей.
2. Необхідність фінансів в умовах ринкової економіки.
3. Об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів.
4. Поняття, джерела та використання фінансової інформації.
5. Ресурси фінансової системи: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси населення.
6. Роль фінансів у кругообігу оборотних засобів.
7. Роль фінансів у кругообігу основних засобів.
8. Роль фінансового ринку у функціонуванні фінансової системи
9. Структура фінансового ринку за видами фінансових ресурсів.
10. Структура фінансового ринку: характеристика складових.
11. Суб'єкти (учасники) фінансового ринку України.
12. Сутність та форми фінансового забезпечення відтворювального процесу.
13. Фінанси підприємств як складова фінансової системи.
14. Фінансова система та її склад.
15. Фондова форма формування та використання фінансових ресурсів.
16. Функції фінансового ринку.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17]*

## **Тема 10. Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм**

### **Теми рефератів:**

1. Зміст процесу формування та вдосконалення фінансового механізму України.
2. Значення фінансового контролю у реалізації фінансової політики та фінансових планів.
3. Об'єкти, суб'єкти, функції державного управління фінансами
4. Органи державного фінансового контролю.
5. Права й обов'язки органів виконавчої влади в галузі управління фінансами.
6. Системи управління державними фінансами.
7. Суб'єкти фінансового контролю.
8. Фінанси державних підприємств і організацій.
9. Фінансова політика держави.
10. Форми і методи фінансового контролю.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17]*

## **Тема 11. Бюджетна система як основна ланка державних фінансів**

### **Запитання для самоконтролю**

1. Охарактеризуйте роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах у суспільстві.
2. Поясніть взаємозалежність ВВП та бюджету.
3. Поясніть порядок розподілу доходів та витрат між окремими видами бюджетів України.
4. Як Ви розумієте категорії стану бюджету: рівновага доходів і видатків; бюджетний надлишок; бюджетний дефіцит?
5. Визначте фактори, що визначають стан бюджету.
6. Яким чином здійснюється бюджетний вплив на забезпечення економічного та соціального розвитку країни?

### **Теми рефератів:**

1. Бюджет як основний фінансовий план держави.
2. Бюджетний механізм, форми і методи мобілізації і використання фінансових ресурсів.
3. Бюджетний процес та його елементи
4. Економічна сутність бюджету та його функції
5. Поточний бюджет і бюджет розвитку.
6. Структура бюджетної системи
7. Характеристика стану бюджету: рівновага доходів і видатків; бюджетний надлишок; бюджетний дефіцит. Фактори, що визначають стан бюджету.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

## **Тема 12. Державний бюджет та бюджетно-податкова політика**

### **Індивідуальні завдання для самостійної роботи**

1. Проаналізуйте структуру доходів та витрат державного бюджету України за 2 роки. Визначте основні джерела формування бюджету та напрямів його використання.

### **Теми рефератів:**

1. Бюджетна політика, її зміст і мета.
2. Вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на бюджетну політику держави.
3. Джерела та методи формування доходів бюджету.
4. Мета, об'єкти і суб'єкти бюджетного контролю
5. Методи фінансування бюджетного дефіциту і наслідки їх застосування.
6. Організація виконання бюджету.
7. Поточні видатки та видатки розвитку.
8. Причини виникнення бюджетного дефіциту.
9. Способи фінансування бюджетного дефіциту та наслідки їх використання.
10. Структура бюджетної класифікації.

## **Тема 13. Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система.**

### **Індивідуальні завдання для самостійної роботи**

б. Проаналізуйте нормативно-правові зміни щодо оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Систематизуйте напрями та види оподаткування фізичних осіб з урахуванням діючих ставок.

2. Проаналізуйте нормативно-правові зміни щодо оподаткування доходів юридичних осіб в Україні. Систематизуйте напрями та види оподаткування фізичних осіб з урахуванням діючих ставок.

### **Теми рефератів:**

1. Елементи податку: суб'єкт, об'єкт, джерело, одиниця оподаткування, податкова ставка, податкова квота, податкові пільги.
2. Види податкових ставок. Пропорційні, прогресивні, регресивні ставки.
3. Вплив державної податкової політики на розвиток економіки
4. Склад податкового Законодавства в Україні.
5. Непрямі податки, їх склад та характеристика.
6. Пільги з податку на додану вартість.
7. Загальна характеристика акцизного податку.
8. Поняття та види мита. Законодавча основа стягнення мита.
9. Податок на прибуток підприємств в податковій системі України: сутність і значення.
10. Податок на доходи фізичних осіб та його податкові елементи.
11. Система податкових органів в Україні, їх завдання та функції.
12. Сутність податкового контролю.
13. Відповідальність за порушення податкового законодавства.
14. Розподіл податків між ланками фінансової системи.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-17; 19]*

## **Тема 14. Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни**

### **Теми рефератів:**

1. Економічна сутність та призначення цільових фінансових позабюджетних фондів
2. Місцеві фінанси у фінансовій системі країни.
3. Фінансові проблеми місцевого самоврядування.
4. Права і обов'язки органів виконавчої влади в області управління фінансами.
5. Вплив місцевих фінансів на економічний розвиток регіонів.
6. Джерела, склад і структура доходів місцевих бюджетів.
7. Види податкових надходжень до місцевих бюджетів.

8. Роль загальнодержавних і місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів.
9. Місцеві позики як інструмент поновлення доходів місцевих бюджетів.
10. Власні доходи місцевих бюджетів — основа фінансової незалежності місцевого самоврядування.
11. Призначення та види бюджетних трансфертів.

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18]*

## **Тема 15. Державний кредит як складова частина державних фінансів**

### **Індивідуальні завдання для самостійної роботи**

1. Розглянути динаміку та структуру зовнішнього боргу країни (за 5 років).
2. Розглянути динаміку та структуру внутрішнього боргу країни (за 3 роки).
3. Проаналізувати необхідність оптимізації розміру золотовалютних резервів країни відповідно до обсягів зовнішнього боргу та імпорتنих операцій.

### **Теми рефератів:**

1. Державний кредит як економічна категорія, його класифікація.
2. Державний борг і управління ним
3. Внутрішній та зовнішній державний борг
4. Управління державним кредитом.
5. Методи управління зовнішнім боргом.
6. Проблеми отримання та повернення міжнародних кредитів.
7. Склад платіжного балансу.
8. Регулювання платіжного балансу

*Рекомендовані джерела інформації [2-11; 15-18; 50]*

## **Тема 16. Сутність та призначення страхування**

### **Індивідуальні завдання для самостійної роботи**

1. Проаналізуйте параметри страхового ринку України за останні 2 роки: кількість страхових компаній, їх розподіл за видами страхування, обсяги страхових виплат. Зробіть висновки про ефективність діяльності страхового ринку України.

### **Теми рефератів:**

1. Формування фондів самострахування суб'єктами ринкових відносин.
2. Поняття, функції та класифікація страхування.
3. Страхові фонди, їх види і призначення.
4. Поняття, функції та учасники страхового ринку
5. Діяльність з перестрахування.
6. Особливості фінансових відносин у сфері страхування
7. Державне регулювання страхового ринку.

## **Тема 17. Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.**

### **Теми рефератів:**

1. Валютний фонд та його призначення.
2. Джерела формування валютних фондів і напрямку їх використання.
3. Участь України у міжнародних валютних фондах.
4. Валютний ринок: його функції та учасники.
5. Регулювання діяльності валютного ринку з боку держави: причини, важелі.

*Рекомендовані джерела інформації [2-17; 21; 26; 34; 35]*

## **Індивідуально-консультативна робота**

Індивідуально-консультативна робота здійснюється в формі індивідуальних консультацій зі студентами по питанням тематичного навчального плану, завданням для самостійного для самостійної роботи студентів та виконанню контрольних (реферативних) робіт. Час проведення встановлюється згідно з графіком, затвердженим на засіданні кафедри.

## **Форми поточного та підсумкового контролю**

У процесі вивчення дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів.

Екзаменаційна оцінка виставляється відповідно до сумарного рейтингу студента.

Приблизне рекомендоване співвідношення між балами за роботу протягом семестру та безпосередньо за екзаменаційну роботу складає 65:35.

**Поточний контроль** знань, який здійснюється протягом семестру, базується на таких видах навчальних робіт:

- а) робота на семінарах над теоретичними питаннями курсу: ґрунтовні відповіді, фіксовані виступи, доповнення;
- б) розв'язок задач та виконання тестів;
- в) написання контрольних робіт: міні контрольних (за поточною темою) та модульних контрольних робіт (підсумкових за рядом тем).

Рекомендована шкала балів за видами навчальних робіт в таблиці 4.

## Шкала балів за видами навчальних робіт

№ ч/тт	Види навчальних робіт	Максимальна оцінка у балах за виконання	Примітка
1.	Відповіді на семінарах	0-5	За семінар, незалежно від кількості відповідей
2.	Доповнення	2,5	За семінар
3.	Розв'язок задач: -індивідуальний; - участь у колективному розв'язку	0-5 2,5	За практичне заняття незалежно від кількості задач; За заняття
4.	Тестування	0-5	За одне правильно виконане завдання
5.	Фіксований виступ (аналіз проблеми)	0-5	За один виступ
6.	Міні-контрольні (за поточною темою)	0-5	Загалом за контрольну
7.	Модульні контрольні роботи	0- 10	За одну роботу

Тестування та міні контрольні можуть здійснюватися за матеріалами, наведеними у розділі VI «Завдання для самостійної роботи студентів». Теми фіксованих виступів пропонуються до кожного заняття курсу у розділі V «Плани семінарських занять».

Модульні контрольні роботи проводяться у формі тестів і задач, оскільки такий варіант контролю знань оптимальний як з точки зору зручності перевірки робіт, так і з точки зору можливості використання комп'ютерних технологій проведення цих робіт. У разі потреби контрольні роботи можуть здійснюватися і у традиційній формі письмової відповіді на поставлені запитання. У такому випадку завданнями контрольних робіт можуть виступати питання підсумкового контролю, кількість яких буде обмежена тематичним спрямуванням відповідного модулю.

Протягом викладання дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів за наступною схемою:

	<i>Тема</i>	<i>Форма контролю</i>
	<b>Змістовний модуль 1. Грошовий обіг та кредит</b>	
1.	Основні положення теорії грошей	усне опитування, перевірка самостійної роботи
2.	Ринок грошей і його основні параметри	усне опитування, перевірка конспектів, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
3.	Грошовий оборот та грошова система	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
4.	Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
5.	Місце кредиту в ринковій економіці	
6.	Кредитна система	
7.	Послуги комерційних банків	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
8.	Міжнародні валютні відносини	усне опитування, перевірка конспектів, перевірка самостійної роботи, модульна контрольна робота №1
	<b>Змістовний модуль 2. Теорія фінансів</b>	
9.	Сутність фінансів та склад фінансової системи	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
10.	Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
11.	Бюджетна система як основна ланка державних фінансів	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
12.	Державний бюджет та бюджетно-податкова політика	усне опитування, міні контрольна-робота, перевірка самостійної роботи
13.	Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
14.	Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
15.	Державний кредит як складова частина державних фінансів	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
16.	Сутність і призначення страхування	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
17.	Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.	усне опитування, перевірка самостійної роботи, модульна контрольна робота №2



## Перелік питань до семестрового контролю

1. Сутність та функції грошей. Теорії їх виникнення.
2. Історичний розвиток форм грошей та грошових відносин
3. Розвиток теорії грошей і зміна поглядів на роль грошей в економіці
4. Погляди на джерело вартості сучасних паперових грошей і їх сутність
5. Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм
6. Розбіжність між кейнсіанством та монетаризмом в поглядах на грошово-кредитну політику
7. Поняття та сутність вартості грошей
8. Вартість грошей і час. Методика розрахунків вартості грошей у часі
9. Поняття, суб'єкти та функції класифікація фінансового (грошового) ринку.
10. Види та інструменти фінансових ринків
11. Поняття попиту на гроші. Закон грошового обігу
12. Схожість та відмінність між моделями попиту на гроші І.Фішера та кембріджської школи
13. Кейнсіанський підхід до попиту на гроші
14. Модель попиту на гроші М.Фрідмена
15. Поняття емісії грошей та погляди на її характер.
16. Швидкість обігу грошей, її розрахунок та характер
17. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор. Державне регулювання пропозиції грошей.
18. Рівновага на грошовому ринку
19. Ціль та інструменти грошово-кредитної політики
20. Грошова система та її елементи. Типи грошових систем
21. Грошові реформи. Цілі та види
22. Поняття та складові елементи системи безготівкових розрахунків
23. Вексель у господарському обороті
24. Характеристика форм безготівкових розрахунків (крім векселя)
25. Мета та зміст регулювання готівкового обігу
26. Робота банків з готівкою
27. Мета та зміст державного регулювання готівкового обороту
28. Економічна сутність, функції, форми та види кредиту
29. Форми та види кредиту. Теорії кредиту.
30. Природа позичкового проценту
31. Поняття, функції та склад кредитної системи
32. Види фінансово-кредитних установ небанківського типу
33. Центральний банк, його функції та інструменти впливу на грошовий обіг.
34. Комерційні банки: їх види, операції та послуги

35. Розрахунково- касове обслуговування та операції банків з векселями
36. Характеристика депозитних, депозитарних, інвестиційних, консультаційних та інших послуг банків
37. Механізм банківського кредитування
38. Принципи банківського кредитування та форми кредитного забезпечення
39. Сутність і види інфляції
40. Шляхи боротьби з інфляцією
41. Поняття валюти та валютні системи
42. Валютний курс та курсова політика
43. Валютне регулювання. Конвертованість валют
44. Склад платіжного балансу
45. Регулювання платіжного балансу
46. Сутність фінансів та фінансових ресурсів
47. Роль фінансів в умовах ринкової економіки
48. Фондова форма формування та використання фінансових ресурсів
49. Функції фінансів і їх взаємозв'язок з іншими економічними категоріями
50. Фінансова система та її склад
51. Фінанси підприємств як складова фінансової системи
52. Роль фінансового ринку у функціонуванні фінансової системи
53. Державні фінанси України
54. Фінансова політика держави
55. Поняття та складові елементи фінансового механізму
56. Системи управління державними фінансами
57. Об'єкти, суб'єкти, функції державного управління фінансами
58. Фінансове планування. Зведений баланс держави
59. Сутність, види і форми фінансового контролю
60. Бюджет як економічна та юридична категорія і фінансовий план
61. Бюджетна система і бюджетний устрій
62. Структура бюджетної системи
63. Бюджетний процес та його елементи
64. Класифікація доходів державного бюджету
65. Розподіл податків між ланками фінансової системи
66. Класифікація витрат державного бюджету
67. Джерела та методи формування доходів бюджету
68. Організація виконання бюджету
69. Бюджетний дефіцит і його фінансування

70. Зміст та задачі бюджетно-позитивної (фіскальної) політики
71. Необхідність погодження бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики
72. Мета, об'єкти і суб'єкти бюджетного контролю
73. Поняття, сутність та класифікація податків
74. Поняття, задачі та елементи податкової системи
75. Характеристика основних податків, що сплачуються підприємствами
76. Спрощена система оподаткування і звітності малого підприємства
77. Економічна сутність та призначення цільових фінансових позабюджетних фондів
78. Місцеві фінанси у фінансовій системі країни
79. Державний кредит як економічна категорія, його класифікація
80. Державний борг і управління ним
81. Внутрішній та зовнішній державний борг
82. Управління державним кредитом
83. Поняття, функції та класифікація страхування
84. Страхові фонди, їх види і призначення
85. Поняття, функції та учасники страхового ринку
86. Поняття та зміст валютно-фінансових відносин
87. Формування та використання валютних фондів державою
88. Поняття та функції валютного ринку
89. Суб'єкти фінансового контролю в Україні
90. Види і методи фінансового контролю.

### **Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна**

Викладання дисципліни передбачає використання новітніх освітніх технологій, спрямованих на підвищення зацікавленості студентів в вивченні курсу, оволодінні теоретичними та практичними знаннями з предмету. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни будуть здійснюватися проблемні лекції (за участю студентів), презентації (лекцій/семінарів), кейси (оцінка теорії через практичні аспекти), робота в малих групах та семінари-дискусії, що використовують мультимедійне техніко-програмне забезпечення. Рекомендовані методи активації наведені нижче у таблиці 6.

## Складові методів активізації процесу навчання

№ п/ п	Тема	Методи активізації процесу навчання		
		Лекції	Семінари (практичні)	Інше
<b>Змістовний модуль 1. Грошовий обіг та кредит</b>				
1.	Основні положення теорії грошей		Семінар – дискусія	
2.	Ринок грошей і його основні параметри		Семінар – дискусія	
3.	Грошовий оборот та грошова система		Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів по стану грошової системи України, заходах грошово-кредитної політики НБУ
4.	Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту		Семінар – дискусія	
5.	Місце кредиту в ринковій економіці	Участь студентів в проведенні лекції	Семінар – дискусія	
6.	Кредитна система		Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів по стану кредитної системи України
7.	Послуги комерційних банків	Участь студентів в проведенні лекції	Семінар – дискусія; презентація	
8.	Міжнародні валютні відносини		Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів по стану платіжного балансу України
<b>Змістовний модуль 2. Теорія фінансів</b>				
9.	Сутність фінансів та склад фінансової системи		Семінар – дискусія	
10.	Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм		Семінар – дискусія	
11.	Бюджетна система як основна ланка державних фінансів		Семінар – дискусія	
12.	Державний бюджет та бюджетно-податкова політика	Участь студентів в проведенні лекції	Семінар – дискусія; презентація	Інтернет-звіти студентів по стану бюджету України
13.	Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система		Семінар – дискусія	

14.	Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни		Семінар – дискусія	
15.	Державний кредит як складова частина державних фінансів		Семінар – дискусія	
16.	Сутність і призначення страхування	Участь студентів проведенні лекції	Семінар – дискусія	
17.	Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.		Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів участь України у міжнародних фінансово-валютних відносинах

## Рекомендовані джерела інформації

### ЗА МОДУЛЕМ 1

#### Основна

(наявна в бібліотечних фондах МАУП)

1. Вовчак О. Д., Бучко І. Є., Костак З.Р. Гроші та кредит: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2012. - 424 с.
2. Гроші та кредит: Навч. посіб./ Булеєв І. П., Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю. та ін. - К.: ЦУЛ, 2007. - 120 с.
3. Гроші та кредит: навч. посіб./ [Ільїна С.Б., Шило В.П., Кисла В.І. та ін.]. - К.: Професіонал, 2007. - 368 с.
4. Гроші та кредит: підруч./ [ Ред. Савлук М. І. ]. - 5-те вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2008. - 744 с.
5. Гроші та кредит: Навч. посіб. / С.М. Колотуха, С.А. Власюк. — К.: Знання, 2012. — 495 с.
6. Гроші та кредит: Навч. посіб./ Алексєєв І.В., Колісник М.К., Вівчар О.Й. та ін. - Львів: Львівська політехніка, 2004. - 168 с.
7. Гроші та кредит: підруч./ [За ред. С. К. Реверчука]. - К.: Знання, 2011. - 382 с.
8. Гроші та кредит: підруч./ [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В. та ін.]. - К.: Київський університет, 2010. - 559 с. -
9. Грошово-кредитна політика в Україні/ Стельмах В.С., Єпіфанов А.О., Гребеник Н.І., Міщенко В.І.; За ред. В.І. Міщенка. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2003. - 421 с.
10. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика= Money, banking and monetary policy/ [Долан Э. Д., Гэттисберг, Кэмпбелл К. Д. и др.]. - С.Пб.: Санкт - Петербург Оркестр, 1994. - 496 с.
11. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші і кредит: теорія і практика [текст]: навч. посіб./ Д.І. Коваленко, В.В. Венгер — К.: „Центр учбової літератури”, 2013 — 578 с.
12. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник/ За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза і канд. екон. наук, доц.. М.Ф. Пуховкіної – К.: КНЕУ, 2005. – 556с.

*Рекомендовані джерела інформації [1-11]*

#### Нормативно-правова

13. Закон України “Про банки та банківську діяльність” № 2121 – III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>
14. Закон України «Про валюту і валютні операції» 2473-VIII від 21.06.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
15. Закон України “Про Національний банк України”: Затв. Постановою ВРУ від 20.05.99

№ 679-14 // ВВР України. — 1999. — № 29. — С. 238.

16. Закон України “[Про цінні папери та фондовий ринок](#)” № 3480-IV від 23.02.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

17. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» №2664-111 від 12.07.2001 р.

18. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Правління НБУ № 22 від 21.01.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

20. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Постанова Правління НБУ № 492 від 12.11.2003р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

21. Положення про порядок формування обов'язкових резервів для банків України : Затверджено Постановою Правління НБУ № 91 від 16.03.2006 р. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0312-06>

22. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Затверджено постановою Правління НБУ № 637 від 15.12.2004 р. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>

23. Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України «Про реформу грошової системи України» № 610-2 від 08.11.92 р.

#### **Додаткова**

24. Гроші і кредит: Підручник / О.М. Колодізєв, В.Ф. Колесніченко. — К. : Знання, 2010. — 615 с.

25. Гроші та кредит: Підруч./ Ред. Івасів Б.С. - Тернопіль: Карт-бланш, 2000. - 510 с.

26. Гроші та кредит (практикум): Навч. посібник / І. П. Булеєв, С. Т. Пілецька, Т. Ю. Коритько, А. В. Гавріков. – К: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.

27. Гроші та кредит. Збірник ситуаційних завдань / уклад. Ж.В. Гарбар, О.С. Москвічова. – Вінниця : Центр підготовки навчальних та науково-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2009. – 95 с.

28. Гроші та кредит. Збірник тестових завдань / уклад. Н.М. Сушко, Л.О. Нетребчук, С.А. Гагаріна, Л.А. Гербич, Ю.В. Серажим, Т.Ф. Сундук. – К. : КНТЕУ, 2009. – 72 с.

29. Демківський А.В. Гроші та кредит / А.В. Демківський. – К. : Дакор : Вира-Р, 2007. – 528 с.

30. Деньги, кредит, банки: учебник/ [ред. Лаврушин О. И.]. - 7-е изд., стер. - М.: КНОРУС, 2008. - 560 с.

31. Деньги. Кредит. Банки/ Под ред. Е.Ф. Жукова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. - 783 с.
32. Левченко Л. В. Гроші та кредит: навч. посіб./ [Левченко Л. В.]. - К.: ЦУЛ, 2011. - 224 с.
33. Щетинін А. І. Гроші та кредит: Підручник. Видання 4-те, перероблене та доповнене. Щетинін А. І. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 440 с.

#### **Електронні джерела**

1. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев. — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. – Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua).
3. Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)

#### **За модулем 2**

##### **Основна**

(наявна в бібліотечних фондах МАУП)

1. Бездітко, Ю.М. Валютне регулювання: навчальний посібник/ Ю. М. Бездітко, О. О. Мануйленко, Г. А. Стасюк. - Херсон: Олді-плюс, 2009. - 272 с.
2. Вовчак О. Д., Бучко І. Є., Костак З.Р. Гроші та кредит: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2012. - 424 с.
3. Гроші та кредит: підруч./ [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В. та ін.]. - К.: Київський університет, 2010. - 559 с. –
4. Гроші та кредит: Навч. посіб./ Булеєв І. П., Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю. та ін. - К.: ЦУЛ, 2007. - 120 с.
5. Гроші та кредит: навч. посіб./ [Льїна С.Б., Шило В.П., Кисла В.І. та ін.]. - К.: Професіонал, 2007. - 368 с.
6. Гроші та кредит: підруч./ [ Ред. Савлук М. І. ]. - 5-те вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2008. - 744 с.
7. Гроші та кредит: підруч./ [За ред. С. К. Реверчука]. - К.: Знання, 2011. - 382 с.
8. Гроші та кредит: Навч. посіб./ Алексеев І.В., Колісник М.К., Вівчар О.Й. та ін. - Львів: Львівська політехніка, 2004. - 168 с.
9. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика= Money, banking and monetary policy/ [Долан Э. Д., Гэттисберг, Кэмпбелл К. Д. и др.]. - С.Пб.: Санкт - Петербург Оркестр, 1994. - 496 с.
10. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші і кредит: теорія і практика [текст]: навч. посіб./ Д.І. Коваленко, В.В. Венгер — К.: „Центр учбової літератури”, 2013 — 578 с.



11. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси: [навч. посіб.] / О. І. Кремень, В. М. Кремень. - К.: ЦУЛ, 2012. - 416 с.
12. Мілай А.О. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навч. посіб./ Мілай А. О. - К.: МАУП, 2007. - 384 с.
13. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч. посіб./ [За заг.ред. Боришкевич О.В., Віднійчук-Вірван Л. А.] - Львів: Магнолія , 2010.- 214 с.
14. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції: підручн. - Вид. 2-ге, перероб. і допов. - К.: ЦУЛ, 2007. - 632 с.
15. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси: [навч. посіб.] / О. Я.Стойко, Д.І. Дема. - К.: Алерта, 2014. - 432 с.
16. Теорія фінансів: [підруч.]/ За ред. проф. Федосова В. М., Юрія С. І. - К.: ЦУЛ, 2010. - 576 с.
17. Фінанси: [навч. посіб.] / Ред. Меглаперідзе А. С. - К.: ЦУЛ, 2013. - 420 с.

#### **Нормативно-правова**

18. Бюджетний кодекс України від 08.07. 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
19. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Закон України “Про банки та банківську діяльність” № 2121 – III від 07.12.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>
21. Закон України «Про валюту і валютні операції» 2473-VIII від 21.06.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
22. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів”: Затв. Постановою ВРУ від 30.10.96 № 475/96-ВР // ВВР України. —1996. — № 51. — С. 292.
23. Закон України “Про Національний банк України”: Затв. Постановою ВРУ від 20.05.99 № 679-14 // ВВР України. — 1999. — № 29.— С. 238.
24. Закон України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)" від 15.03.01 № 2299-III
25. Закон України “[Про цінні папери та фондовий ринок](#)” № 3480-IV від 23.02.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
26. Закон України «Про вступ України до міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» № 2402-XI від 03.06.92 р.
27. Закон України «Про кредитні спілки» № 2908-III від 20.12.2001р.
28. Закон України «Про лізинг» (зі змінами, внесеними Законом України від 14.01.99 р. №

394-ХІУ) № 723/97-ВР від 16.12.97 р.

29. Закон України „Про страхування” № 85/96-ВР від 07.03.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96>

30. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» №2664-111 від 12.07.2001 р.

31. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Постанова Правління НБУ № 492 від 12.11.2003р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

32. Інструкція про порядок регулювання діяльності комерційних банків в Україні: Затверджено Постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1028.722.35&nobreak=1>

33. Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень» (зі змінами, внесеними постановою Національного банку № 10 № 154-02. 09.01.2002 р.) № 906/6097 від 24.10.2001 р.

#### **Додаткова**

34. Боришкевич О.В. Валютне регулювання та контроль: Навчальний посібник /О.В. Боришкевич, І.В. Краснова, В.С. Білошапка та ін. За заг.ред. Боришкевич О.В.К.: КНЕУ, 2008. – 400 с.

35. Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2014. - 208 с.

36. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 564с.

37. Гроші та кредит: Підруч./ Ред. Івасів Б.С. - Тернопіль: Карт-бланш, 2000. - 510 с.

38. Гроші і кредит: Підручник / О.М. Колодізєв, В.Ф. Колесніченко. — К. : Знання, 2010. — 615 с.

39. Гроші та кредит (практикум): Навч. посібник / І. П. Булеєв, С. Т. Пілецька, Т. Ю. Коритько, А. В. Гавріков. – К: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.

40. Гроші та кредит. Збірник ситуаційних завдань /уклад. Ж.В. Гарбар, О.С. Москвічова. – Вінниця : Центр підготовки навчальних та науково-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2009. – 95 с.

41. Гроші та кредит. Збірник тестових завдань / уклад. Н.М. Сушко, Л.О. Нетребчук, С.А. Гагаріна, Л.А. Гербич, Ю.В. Серажим, Т.Ф. Сундук. – К. : КНТЕУ, 2009. – 72 с.

42. Гроші та кредит: Навч. посіб. / С.М. Колотуха, С.А. Власюк. — К.: Знання, 2012. — 495 с.

43. Деньги, кредит, банки: учебник/ [ред. Лаврушин О. И.]. - 7-е изд., стер. - М.: КНОРУС, 2008. - 560 с.

44. Деньги. Кредит. Банки/ Под ред. Е.Ф. Жукова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. - 783 с.
45. Демківський А.В. Гроші та кредит / А.В. Демківський. – К. : Дакор : Вира-Р, 2007. – 528 с.
46. Ковальчук К. Ф., Козенков Д. Є., Момот Ю. Г. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2013. - 150 с.
47. Котковський В.С. Банківські операції: навч. посіб./ В.С.Котковський, О.В.Неізнана.- К.: Кондор, 2011.- 498 с.
48. Левченко Л. В. Гроші та кредит: навч. посіб./ [Левченко Л. В.]. - К.: ЦУЛ, 2011. - 224 с.
49. Патица, Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини: навчальний посібник/ Н. І. Патица. - К.: Знання, 2012. - 566 с.
50. Фролов С. М. Бюджетний менеджмент (теорія і практика): навчальний посібник / С. М. Фролов, І. Д. Скляр. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 340 с.
51. Щетинін А. І. Гроші та кредит: Підручник. Видання 4-те, перероблене та доповнене. Щетинін А. І. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 440 с.

#### **Електронні джерела**

1. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев. — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. – Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>
2. Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду (МВФ) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.imf.org](http://www.imf.org)
4. Офіційний сайт Групи Світового банку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.worldbank.org](http://www.worldbank.org)